

УДК 343.83 : 35.086
DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-212-217

**Олександр
САМОФАЛОВ[©]**
кандидат
юридичних наук,
доцент

**Олександр
МАРУЩАК[©]**
кандидат
юридичних наук,
доцент

(Пенітенціарна академія України, м. Чернігів, Україна)

**ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ
ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ
ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ:
АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ**

Розглянуто актуальні проблеми теоретико-організаційних засад дисциплінарної відповідальності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України). Серед них виокремлено: дисциплінарне провадження; дисциплінарне стягнення; дисциплінарну відповідальність. Зазначено, що дисциплінарне провадження щодо персоналу ДКВС України за зловживання службовим становищем може бути застосовано тільки до осіб рядового і начальницького складу. Здійснено порівняння уніфікованої моделі дисциплінарного статуту ДКВС України, розробленої вченими у 2014 р., і Проекту Закону про дисциплінарний статут пенітенціарної системи від 22.03.2021, розробленого Міністерством юстиції України. Доведено, що в цих документах розробники не передбачили такі терміни, як «дисциплінарна відповідальність», «дисциплінарне провадження», «зловживання службовим положенням». Обґрунтовано думку, що адміністративно-правове регулювання дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України має формуватися на: Законі України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»; Стратегії реформування (розвитку) пенітенціарної системи; новій концепції кадрової політики в органах і установах виконання покарань Міністерства юстиції України.

Ключові слова: персонал, Державна кримінально-виконавча служба України, дисциплінарне провадження, дисциплінарне стягнення, дисциплінарна відповідальність, зловживання службовим становищем.

Постановка проблеми. В умовах реформування (розвитку) кримінально-виконавчої системи України та її трансформації у пенітенціарну заслугоує на значну увагу питання дисциплінарної відповідальності персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВС України). Проведений аналіз ст. 1 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» свідчить, що до персоналу ДКВС України належать особи рядового і начальницького складу (далі – особи рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби), спеціалісти, які не мають спеціальних звань, та інші працівники, які працюють за трудовими договорами [1].

Отже, у представленому дослідженні під персоналом ДКВС України розуміються особи рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби У зв'язку з цим важливого значення набуває комплексне вивчення таких категорій, як: персонал, Державна кримінально-виконавча служба України, дисциплінарне провадження;

© О. Самофалов, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9157-7435>
academy@kvs.gov.ua

© О. Марущак, 2024
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-6153-9868>
academy@kvs.gov.ua

дисциплінарне стягнення; дисциплінарна відповідальність, зловживання службовим становищем тощо.

На жаль, довгі роки проблема теоретико-прикладних засад дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України залишається малодослідженою у сучасній кримінально-виконавчій та адміністративно-правовій науці. Серед актуальних проблем теоретичних та організаційних засад дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України слід виділити:

– дисциплінарне провадження щодо персоналу ДКВС України за зловживання службовим становищем;

– дисциплінарне стягнення, що накладається на персонал ДКВС України у разі невиконання чи неналежного виконання службових обов'язків, покладених на нього законодавством та правилами внутрішнього розпорядку функціонування виправної або виховної колонії;

– дисциплінарну відповідальність, що безпосередньо пов'язана з виконанням службових повноважень персоналом ДКВС України.

На наш погляд, саме ці проблеми мають бути одним із пріоритетів у сучасних умовах реформування (розвитку) кримінально-виконавчої системи України та її трансформації у пенітенціарну систему.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми.

Теоретичною базою дослідження адміністративно-правових засад дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України є наявні сучасні праці вітчизняних вчених, таких як: Н. Вапнярчук, В. Венедіктов, К. Коваленко, І. Коросташівець, М. Ковтун, А. Купріянова, С. Лозовий, О. Процевський, В. Серета, В. Щербина, О. Гарасимів, С. Грищенко, Л. Корнута, А. Медведєв, А. Купріянова, О. Новак, А. Шевченко, А. Галай, Є. Бараш, С. Гречанюк, С. Зливко, А. Легенький, В. Пузирний та ін.

Метою дослідження є вивчення теоретичних та організаційних засад дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України з погляду адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України, формування на цій основі нової концепції кадрової політики в органах і установах виконання покарань Міністерства юстиції України.

Виклад основного матеріалу. Проведений нами аналіз теоретико-організаційних засад дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України свідчить, що тривалий час кримінально-виконавча наука не була спрямована на пошук удосконалення дисциплінарної відповідальності у випадку вчинення особою рядового та начальницького складу зловживання службовим становищем під час виконання нею службових завдань щодо виправлення і ресоціалізації засуджених в місцях несвободи Міністерства юстиції України.

Потребує певного удосконалення і сам механізм застосування до персоналу ДКВС України дисциплінарного стягнення, що застосовуються керівництвом виправної колонії, Департаментом з питань виконання покарань та Міністерством юстиції України у разі невиконання чи неналежного виконання персоналом ДКВС України покладених на них службових обов'язків, виконання яких є обов'язковим.

Крім того, механізм застосування до персоналу ДКВС України дисциплінарного стягнення має на меті формувати у нього відповідний рівень професіоналізму та культури у спілкуванні із засудженими, а також створює певний баланс інтересів між засудженими і персоналом місць несвободи Міністерства юстиції України.

З цього приводу варто підтримати позицію вітчизняного вченого І. Богатирьова, який у власній науковій праці «В'язниця у XXI столітті (інноваційна модель)» переконує наукову спільноту в тому, що такі чинники, як тотальний брак довіри засуджених до персоналу ДКВС України та присутність у місцях несвободи груп кримінальної субкультури, створюють підґрунтя для перевищення службових повноважень, зловживання довірою, порушення службової дисципліни, формування конфлікту інтересів між засудженими і персоналом ДКВС України [2, с. 21, 29].

Отже, дисциплінарне стягнення належить до актуальних проблем діяльності органів і установ виконання покарань, а його ефективність та результативність безпосередньо залежать від виконання персоналом ДКВС України своїх службових обов'язків, особливо в частині зловживання службовим становищем.

Варто також зауважити, що окремі процеси дисциплінарного провадження щодо персоналу ДКВС України, виконання дисциплінарного стягнення за зловживання

службовим положенням, службовими повноваженнями зазнають постійних змін, уточнень, нововведень тощо та потребують ґрунтовних досліджень із метою визначення їх шляхом адміністративно-правового регулювання.

Вітчизняна вчена Н. Свириденко у дослідженні правового та соціального захисту персоналу ДКВС України зазначає, що одним із сучасних «етапів побудови правової держави є забезпечення ефективного функціонування системи виконання покарань, яка, як можемо констатувати, на сьогодні перебуває у стані стагнації» [3]. З такою позицією вченої не можемо погодитися, оскільки Міністерство юстиції України як правонаступник Державної пенітенціарної служби (з 2016 р.) послідовно проводить державну політику у сфері виконання покарань та пробації.

Важливим напрямом нового вектора функціонування кримінально-виконавчої системи України відповідно до сучасних європейських стандартів поведіння з ув'язненими і засудженими є Стратегія реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та операційний план її реалізації у 2022-2024 роках [4].

Саме з огляду на втілення у життя органів і установ виконання покарань зазначеної стратегії перед вітчизняними вченими постає завдання поступово покращити роботу персоналу ДКВС України, особливо в частині адміністративно-правового регулювання дисциплінарної відповідальності за зловживання службовим становищем, службовими повноваженнями тощо. Оскільки такі дії найчастіше не тільки підривають авторитет конкретної виправної колонії ДКВС України, а і зменшують рівень довіри населення країни до пенітенціарної системи в цілому.

Окрім цього, вітчизняна дослідниця І. Коросташівець, зазначає, що дисциплінарна відповідальність персоналу ДКВС України є складним науковим та правовим феноменом, функціонування якого здійснюється у параметрах розвитку правової системи України загалом, а також галузей адміністративного та трудового права зокрема. Ба більше, вчена наголошує на тому, що дисциплінарна відповідальність персоналу ДКВС України є недостатньо розробленою, хоча деякі її аспекти знаходили висвітлення в дослідженнях вітчизняних науковців у різних галузях права [5, с. 31–32].

З такою позицією варто погодитися, оскільки дисциплінарна відповідальність охоплює не тільки норми кримінально-виконавчого права – вона кореспондується і з іншими галузями права: адміністративним, трудовим тощо.

Зокрема, вітчизняний вчений Р. Грищенко у статті «Роль та значення дисциплінарної відповідальності в трудовому праві» наголошує на тому, що дисциплінарна відповідальність, беззаперечно, є частиною трудового права, через що постає необхідність виділення її значення в межах указаної галузі. Оскільки дисциплінарна відповідальність, як зазначає дослідник, – це масив суспільних відносин, що беруть початок із факту вчинення працівником дисциплінарного проступку [6, с. 31–32]. Погоджуючись із цією думкою, підкреслимо, що специфічні умови праці персоналу ДКВС України не завжди можуть кореспондуватися з трудовим законодавством України.

Ба більше, трудове законодавство, на відміну від адміністративного, не дає чіткого визначення дисциплінарного проступку і не містить конкретних його складів, стадій дисциплінарного провадження. Тому в роботі персоналу ДКВС України трапляються випадки, коли особа притягається за зловживання службовим положенням до дисциплінарної відповідальності, а за її дії, відповідно, передбачено адміністративну або кримінальну відповідальність. Такі дії варто розглядати як грубе порушення прав та загальних принципів притягнення винного до дисциплінарної відповідальності.

У представленому дослідженні теоретико-організаційних засад дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України можемо припустити, що дисциплінарна відповідальність персоналу ДКВС України за порушення у роботі із засудженими є певним адміністративно-правовим механізмом, що забезпечує формування сприятливих умов для дотримання в місцях несвободи принципу верховенства права, прав і свобод людини, реалізації суспільних відносин як стійких зв'язків взаємодії між персоналом ДКВС України та засудженими.

Тому не випадково, що за недотримання законності та службової дисципліни у роботі із засудженими до персоналу ДКВС України можуть застосовуватися різні види юридичної відповідальності, зокрема і дисциплінарна відповідальність. Варто також звернути увагу на думку вітчизняної дослідниці Г. Загуловської, котра, досліджуючи службову дисципліну в ДКВС України, наголошує на тому, що нормативно-правове

регулювання забезпечення службової дисципліни в органах та установах ДКВС України потребує впорядкування великої кількості норм шляхом кодифікації із урахуванням високого рівня дотримання працівниками трудової дисципліни [7, с. 186].

Заслужує на увагу розробка вітчизняними вченими уніфікованої моделі дисциплінарного статуту ДКВС України, де термін «службова дисципліна» розглядається як виконання особами, які мають спеціальні звання, обов'язків, що закріплені в Конституції і законах України, актах Президента України і Кабінету Міністрів України, інших нормативно-правових актах, наказах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання покарань та пробації, а також Присяги, що складається особами, які мають спеціальні звання, статутів і наказів начальників, а термін «дисциплінарний проступок» – як порушення особою, яка має спеціальне звання, службової дисципліни [8, с. 78].

У Проекті Закону про дисциплінарний статут пенітенціарної системи від 22.03.2021 прописано, що цей статут визначає сутність службової дисципліни, обов'язки осіб рядового і начальницького складу органів і установ пенітенціарної системи стосовно її дотримання, види заохочень та дисциплінарних стягнень, порядок їх застосування та повноваження керівників, а також порядок оскарження дисциплінарних стягнень. Надається також поняття «службова дисципліна» – це сумлінне виконання особами рядового і начальницького складу органів і установ пенітенціарної системи службових обов'язків, дотримання Конституції України, законів України та постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Президента України і Кабінету Міністрів України, інших актів законодавства України, а також Присяги, що складається особами рядового і начальницького складу органів і установ пенітенціарної системи [9]. На жаль, розробники цього проекту не надали роз'яснення стосовно таких термінів, як: «дисциплінарна відповідальність»; «дисциплінарне провадження»; «зловживання службовим положенням».

Порівняння уніфікованої моделі дисциплінарного статуту ДКВС України, розробленої вченими у 2014 р., і Проекту Закону про дисциплінарний статут пенітенціарної системи від 22.03.2021 свідчить про зацікавленість як учених, так і практиків у прийнятті зазначеного нормативно-правового акта на новому етапі реформування (розвитку) кримінально-виконавчої системи України та її трансформації у пенітенціарну систему.

У ході дослідження нами також було звернено увагу на ч. 1 ст. 19 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [1], згідно з якою особи рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби під час виконання завдань із виконання кримінальних покарань у межах повноважень, визначених цим законом, мають право в порядку і випадках, передбачених Кримінально-виконавчим кодексом України, Законом України «Про Національну поліцію» та іншими законами України, застосовувати фізичну силу, використовувати службових собак, а також зберігати, носити спеціальні засоби і зброю, використовувати і застосовувати їх самостійно або у складі підрозділів.

Нормами ч. 5 ст. 23 вищезгаданого Закону передбачено, що на осіб рядового і начальницького складу кримінально-виконавчої служби поширюється порядок і умови проходження служби, передбачені для поліцейських [1]. Відповідно до ч. 1, 6 ст. 106 Кримінально-виконавчого кодексу України до осіб, позбавлених волі, якщо вони чинять фізичний опір персоналу колонії, злісно не виконують його законні вимоги, проявляють буйство, беруть участь у масових заворушеннях, захваті заручників або чинять інші насильницькі дії, а також у разі втечі з-під варти з метою припинення вказаних протиправних дій, для запобігання заподіянням цими особами шкоди оточенню або самим собі застосовуються фізична сила, спеціальні засоби, гамівна сорочка та зброя. Використання фізичної сили, спеціальних засобів і зброї допускається.

Оскільки законодавець передбачив у законі такі дії персоналу ДКВС України щодо засуджених, він мав би сформулювати перелік службових обов'язків персоналу, порушення яких становитиме склад дисциплінарного проступку. На нашу думку, такий перелік міг би скласти основу законного застосування до засуджених фізичної сили, спеціальних засобів, гамівної сорочки та зброї.

Висновки. Вищевикладене дозволяє дійти таких висновків. По-перше, науковій спільноті та практикам, варто продовжити наукову дискусію щодо теоретико-організаційних засад дисциплінарної відповідальності персоналу ДКВС України і вийти

на новий рівень наукового пошуку розв'язання досліджуваної проблеми. По-друге, варто доопрацювати Проект Закону про дисциплінарний статут пенітенціарної системи від 22.03.2021, де слід законодавчо прописати поняття дисциплінарної відповідальності осіб рядового і начальницького складу органів і установ пенітенціарної системи України, сформулювати перелік службових обов'язків, порушення яких становитиме склад дисциплінарного проступку.

Список використаних джерел

1. Про Державну кримінально-виконавчу службу України : Закон України від 23 червня 2005 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>.
2. Богатирьов І. Г. В'язниця у XXI столітті (інноваційна модель). Київ : «ВД “Дакор”», 2023. 44 с.
3. Свириденко Н. М. Правовий та соціальний захист персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України : дис. ... д-ра філос. : 081 Право. Чернівці, 2024. 293 с.
4. Про схвалення Стратегії реформування пенітенціарної системи на період до 2026 року та затвердження операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1153-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text>.
5. Коросташівець І. М. Дисциплінарна відповідальність персоналу Кримінально-виконавчої служби України: поняття, особливості. *Науковий вісник Сіверщини. Серія : Право.* 2021. № 3 (14). С. 31–43.
6. Грищенко Р. С. Роль та значення дисциплінарної відповідальності в трудовому праві. *Науковий вісник публічного та приватного права.* 2018. Вип. 1. Ч. 1. С. 127–131.
7. Загуловська Г. П. Особливості нормативно-правового забезпечення службової дисципліни в органах та установах Державної кримінально-виконавчої служби України. *Київський часопис права.* 2021. № 4. С. 185–189.
8. Богатирьов І. Г., Богатирьов А. І., Іваньков І. В. та ін. Трансформація кримінально-виконавчого законодавства України (пенітенціарна доктрина). Київ : «ВД “Дакор”», 2014. 156 с.
9. Проект Закону про дисциплінарний статут пенітенціарної системи від 22.03.2021 № 5294. *Верховна Рада України.* URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71499.

Надійшла до редакції 23.05.2024

Прийнято до опублікування 31.05.2024

References

1. Pro Derzhavnu kryminalno-vykonavchu sluzhbu Ukrainy [On the State Criminal Enforcement Service of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 23 chervnia 2005 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2713-15#Text>. [in Ukr.].
2. Bohatyrov, I. H. (2023) Viaznytsia u XXI stolitti (innovatsiina model) [Prison in the XXI century (innovative model)]. Kyiv : «VD “Dakor”». 44 p. [in Ukr.].
3. Svyrydenko, N. M. (2024) Pravovyi ta sotsialnyi zakhyst personalu Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [Legal and social protection of the personnel of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine] : dys. ... d-ra filos. : 081 Pravo. Chernihiv. 293 p. [in Ukr.].
4. Pro skhvalennia Stratehii reformuvannia penitentsiarnoi systemy na period do 2026 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu yii realizatsii u 2022-2024 rokakh [On the approval of the Penitentiary System Reform Strategy for the period until 2026 and the approval of the operational plan for its implementation in 2022-2024] : rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 hrudnia 2022 r. № 1153-r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153-2022-%D1%80#Text>. [in Ukr.].
5. Korostashivets, I. M. (2021) Dystsyplinarna vidpovidalnist personalu Kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy: poniattia, osoblyvosti [Disciplinary responsibility of the staff of the Criminal Enforcement Service of Ukraine: concepts, features]. *Naukovyi visnyk Sivershchyny. Seria : Pravo.* № 3 (14), pp. 31–43. [in Ukr.].
6. Hryshchenko, R. S. (2018) Rol ta znachennia dystsyplinarnoi vidpovidalnosti v трудовому праві [The role and significance of disciplinary responsibility in labor law]. *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava.* Vyp. 1. Ch. 1, pp. 127–131. [in Ukr.].
7. Zahulovska, H. P. (2021) Osoblyvosti normatyvno-pravovoho zabezpechennia sluzhbovoi dystsypliny v orhanakh ta ustanovakh Derzhavnoi kryminalno-vykonavchoi sluzhby Ukrainy [Peculiarities of regulatory and legal provision of official discipline in bodies and institutions of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine]. *Kyivskiy chasopys prava.* № 4, pp. 185–189. [in Ukr.].
8. Bohatyrov, I. H., Bohatyrov, A. I., Ivankov, I. V. et al. (2014) Transformatsiia kryminalno-vykonavchoho zakonodavstva Ukrainy (penitentsiarna doktryna) [Transformation of criminal law enforcement of Ukraine]. Kyiv : «VD “Dakor”». 156 p. [in Ukr.].
9. Proekt Zakonu pro dystsyplinarnyi statut penitentsiarnoi systemy [Draft Law of Ukraine On the disciplinary statute of the penitentiary system] vid 22.03.2021 № 5294. *Verkhovna Rada Ukrainy.* URL : https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71499. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandr Samofalov, Oleksandr Marushchak. Theoretical and organizational principles of disciplinary responsibility of the staff of the State Criminal Executive Service of Ukraine: the actual problem today. The article examines the current problems of the theoretical and organizational foundations of disciplinary responsibility of the staff of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine. Among them, the following are highlighted: disciplinary proceedings; disciplinary action; disciplinary responsibility. It is noted that disciplinary proceedings against the staff of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine for abuse of official position can be applied only to rank-and-file and senior officers. A comparison was made of the unified model of the disciplinary statute of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine, developed by scientists in 2014, and the draft Law of Ukraine «On the Disciplinary Statute of the Penitentiary System of 2021», developed by the Ministry of Justice of Ukraine.

It is proven that in these documents, the developers did not include such terms as «disciplinary responsibility», «disciplinary proceedings», «abuse of official position». The opinion is substantiated that the administrative and legal regulation of disciplinary responsibility of the staff of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine should be based on: the Law of Ukraine «On the State Criminal Enforcement Service of Ukraine»; Penitentiary system reform (development) strategies; the new concept of personnel policy in the bodies and institutions for the execution of punishments of the Ministry of Justice of Ukraine.

Keywords: *personnel, State Criminal Enforcement Service of Ukraine, disciplinary proceedings, disciplinary action, disciplinary responsibility, abuse of official position.*

УДК 347.998.85

DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-217-222

Ірина ТИЩЕНКОВА®

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

**ПРОЦЕДУРНІ ПИТАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ
ПРО ВИБОРИ ТА РЕФЕРЕНДУМ В УМОВАХ ДІЇ
ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ**

Досліджено основні аспекти провадження у справах, пов'язаних із законодавством про вибори та референдуми в умовах дії правового режиму воєнного стану, визначено особливості правового регулювання та перспектив подальшого вдосконалення правового регулювання в окресленій сфері.

Зазначено, що стаття 273 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) встановлює порядок оскарження дій, рішень та бездіяльності виборчої комісії та її членів. Комісія з проведення виборів і референдумів відповідає за організацію відповідних процесів, забезпечення дотримання законодавства та забезпечення рівного доступу. Центральна виборча комісія відповідає за контроль за дотриманням виборчого права громадян. Адміністративний суд здійснює нагляд за діяльністю виборчої комісії та вносить остаточні рішення у виборчих спорах відповідно до правил КАС України.

Акцентовано на тому, що легітимність обраної особи ґрунтується на законності виборів, а отже, у разі визнання недійсним хоча б одного з етапів виборчого процесу, наприклад, при виявленні недостовірних даних у протоколі ЦВК про результати виборів, обрана особа може втратити свою посаду та повноваження. Підкреслено, що запровадження на законодавчому рівні можливості дострокового припинення повноважень обраної особи за рішенням суду (або іншого органу в судовому порядку) у разі виявлення раніше невідомих даних, що свідчать про її нездатність брати участь у виборах або інші серйозні порушення виборчого законодавства, має превентивний характер.

Сформульовано висновок, що зміни до закону про адміністративне судочинство, внесені шляхом запровадження процесуальних норм, були закріплені у виборчому законодавстві, зокрема у Виборчому кодексі України. Однак такий підхід не завжди є ефективним. Ці норми, що є

© І. Тищенко, 2024

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0323-5053>

ismartsdn33155@gmail.com